

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Jean Monnet
Programme

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

**Лісабонський договір –
10 років після набуття чинності.
Що змінилося у функціонуванні ЄС?**

Науково-практична конференція

ТЕЗИ

2 грудня 2019 р.
м. Миколаїв, Україна

показниках, в цих країнах за період їх перебування в ЄС у 2 рази зріс ВВП на душу населення, експорт на душу населення, скоротилися рівні безробіття та інфляції.

Таким чином, очікувані переваги від інституційного устрою та поширення демократичних цінностей, встановлених у Лісабонському договорі, за десятиліття зіштовхнулися з рядом організаційно-економічних та інституціонально-політичних перешкод, які значно знівеливали ефекти від імплементації положень договору для країн «старої» Європи, проте європейська інтеграція стала потужним «драйвером» для укріплення ефективних державних інституцій у країнах Прибалтики та деяких країнах Східної Європи.

Список використаних джерел

1. Бала С. О. Лісабонський договір та його вплив на розвиток Європейського Союзу. XLVII Науково-технічна конференція Інституту соціально-гуманітарних наук БНТУ. 2018. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2018/paper/view/5143>.
2. Кондратюк С. Лісабонський договір і формування спільного європейського простору. Віче. №2, січень 2011. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/2374/>.
3. Worldwide Governance Indicators. The World Bank. URL: <https://info.worldbank.org/governance/wgi/>.
4. Орбан указал на «усталость от расширения» в ЕС. Европейская правда. 13.09.2019 г. URL: <https://www.euointegration.com.ua/rus/news/2019/09/13/7100729/>.

УДК 316.4

Мищенко О. М.,

викладач кафедри гуманітарних дисциплін та соціальної роботи,
ЛДУ БЖД, м. Львів

ЛІСАБОНСЬКА УГОДА – ДОГОВІР ПРО РЕФОРМУ

Європейський Союз є одним з провідних світових гравців, який посилює свою економічну могутність та прагне протистояти глобальним викликам сьогодення. За своїми цілями і правовою структурою ЄС не має аналогів у міжнародному співтоваристві. Тому для багатьох науковців цікавою є проблематика, пов'язана з питаннями становлення та розвитку Європейського Союзу, зокрема, прийняття Лісабонської Угоди.

Існує багато суперечок стосовно значимості Лісабонського договору для європейського співтовариства та особливо країн, які тільки мріють про набуття статусу держави – члена ЄС. Тому для України на

сьогодні вкрай важливим є з'ясування питання подальшого розвитку ЄС з огляду на її євроінтеграційні устремління. Лісабонський договір – це черговий прорив у бік розв'язання інституціональної кризи в ЄС [1].

У глобальній перспективі укладення Лісабонського договору знаменує завершення тривалого періоду становлення Євросоюзу, що розпочався з ухвалення Маастрихтського договору, з подальшим підписанням Амстердамського (1997 р.) і Ніщцького (2001 р.) договорів та невдалою спробою ратифікації Конституційного договору ЄС (2005 р.) [2].

У Договорі сфери політики поділені на такі групи:

- виключна компетенція ЄС (правила конкуренції, монетарна політика, спільна торговельна політика, митний союз);
- спільна компетенція (внутрішній ринок, соціальна політика в тих аспектах, які визначені в договорі; економічне, соціальне і територіальне співробітництво; сільське господарство, екологія, захист споживача, дослідження світової політики транспорт, трансєвропейські мережі, енергетика, правосуддя, охорона здоров'я);
- допоміжна компетенція, при якій рішення ЄС підтримують рішення країн-членів: промисловість, культура, туризм, освіта, молодіжна політика, спорт, професійна підготовка, захист цивільного населення, співробітництво в адміністративній сфері.

Певний інтерес становлять окремі положення договору, які можна віднести до новел європейського правопорядку. Так, зокрема, змінюється інституційна система ЄС. Замість існуючих нині п'яти органів управління справами Союзу запроваджено вісім інститутів: Європейський парламент, Рада ЄС, Європейська комісія, Суд, Суд Аудиторів, Високий представник із зовнішньої політики і політики безпеки, Європейський центральний банк, Європейська рада. Європейський центральний банк та Європейська рада є органами, тобто не мають суверенних власних повноважень, наданим їм державами-членами, а Високий представник є Генеральним секретарем Ради ЄС. До речі, Договір про запровадження Конституції для Європи, ратифікація якого провалилася в 2005 р., вводив пост Високого представника, втім, він іменувався Міністром закордонних справ Європейського Союзу. Це стало одним із проблемних моментів при затвердженні договору, оскільки євроскептики вбачали в такій назві та в повноваженнях Міністра намагання перетворити ЄС у федеративну державу. За Лісабонським договором Європейський Союз набуває правосуб'єктності (ст. 32 Договору про ЄС) [3, с. 109]. Це означає, що ЄС може укласти міжнародні договори у всіх сферах його компетенції в чотирьох випадках:

- якщо це передбачено основними договорами ЄС;
- якщо того вимагає досягнення цілей, зазначених у договорах;
- якщо того вимагає юридично обов'язковий документ ЄС;
- якщо даний договір може «вплинути на загальні правила ЄС або змінити їх» (ст. 188L Римського договору). У свою чергу, держави-

члени мають право укласти будь-який міжнародний договір за умови, що він не суперечить угодам, підписаним ЄС або не ставиться до зони компетенції Союзу. Договором закріплена така процедура за висновком міжнародної угоди від імені ЄС: Рада ЄС дає згоду на проведення переговорів після одержання на те відповідних рекомендацій Європейської комісії й Високого представника із зовнішньої політики і політики безпеки, він також призначає главу делегації або представника від ЄС й ухвалює рішення щодо підписання договору. Європейський парламент має дорадчу роль, за винятком положень договору, до яких застосовані юридичні процедури, і угод про приєднання до Європейської конвенції із захисту прав людини та основних свобод [4].

Цікавим, на нашу думку, в Угоді є питання функціонування внутрішнього ринку, а також питання соціальної, економічної й територіальної політики, розвиток сільського господарства, вирішення проблем навколишнього середовища, захист споживачів, питання транспорту, енергетики, свободи, безпеки та правопорядку, загальні проблеми здоров'я населення, питання технологічного розвитку, розвитку космічного простору, співробітництва й гуманітарної допомоги, координація питань зайнятості й соціальної політики в країнах-членах. Європейський Союз буде надавати підтримку державам-членам з питань захисту здоров'я населення, розвитку промисловості, культури, туризму, вирішення проблем молоді й спорту тощо.

Договір про реформування також спрямований на підвищення ефективності прийняття рішень у Євросоюзі, зміцнення демократії через посилення ролі Європейського та національних парламентів, збільшення прозорості бюрократичної системи ЄС і консолідацію його зовнішньої політики. Для досягнення цих цілей Лісабонський договір впроваджує низку змін та нововведень до існуючої нормативно-правової бази ЄС. Договір про реформування ЄС усуває суперечності і певну невизначеність у структурі Союзу. Адже до цього часу від імені Євросоюзу діяло Європейське Співтовариство. Так, Маастрихтський договір пропонував вважати Союзом Співтовариства, що існували раніше, до яких додалися нові сфери політики – Спільна зовнішня політика і політика безпеки і співпраця між судовими і поліцейними органами. Згідно з Лісабонським договором, ЄС, наділяється міжнародною і внутрішньою правосуб'єктністю і замінює собою всі його колишні складники, поглинаючи їх. Набуття ЄС міжнародної правосуб'єктності означає, що він зможе укласти міжнародні договори від свого імені в усіх сферах його компетенції.

Отже, Лісабонський договір – це договір про реформу, це новий етап у житті Європейського Союзу, це саме той документ, який суттєво змінив засади функціонування Європейського Союзу, реформувавши водночас діяльність інституційних органів та систему прийняття політичних рішень.

Список використаних джерел

1. Врадій О. Новий етап розвитку європейського союзу – договір про реформу. Збірник наукових праць. Актуальні питання світової політики Випуск 48.
2. Посельський В. Оновлені договори чи ерзацконституція / В. Посельський // Інтернет газета «Дзеркало тижня», 2007. – № 40. (669). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dt.ua/1000/1600/60914>.
3. Європейський Союз: Консолідовані договори / Пер. Ю. Петруся. За наук. ред. В. Муравйова. – Київ: Вид-во «Port-Royal», 1999. – 206 с.
4. Бережна К. В. Реформування системи «європейського управління». Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [Users/Home/Desktop/Лісабонська %20угода/5.pdf](Users/Home/Desktop/Лісабонська%20угода/5.pdf).

УДК 341.244:061.1ЄС

Спінул К. О.,
аспірант,
навчально-науковий інститут міжнародних відносин,
та соціальних наук,
МАУП (м. Київ)

ЛІСАБОНСЬКИЙ ДОГОВІР ТА ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Питання, пов'язані з питаннями реформи ЄС, вже давно перебувають у центрі досліджень в Україні. Серед них роботи таких дослідників та експертів, як Н. Бобицький, О. Гладенко, С. Гуцал, В. Мартинюк, В. Посельський та інші. Однак набуття чинності Лісабонського договору та його наслідки потребують значно ретельніших досліджень, підготовки більш ретельних теоретичних розробок та розробки повних наукових концепцій у галузі цієї проблеми, які відсутні у вітчизняній науці.

Лісабонський договір чи Договір про реформу ЄС (офіційно відомий як Лісабонський договір про внесення змін до Договору про Європейський Союз та Договору про заснування Європейського співтовариства) – це новий основний договір ЄС, підписаний 13 грудня 2007 року, що замінить Конституційний договір та внесе зміни до попередніх установчих договорів з метою реформування інституціональної структури, системи прийняття рішень та основ функціонування ЄС.

Зміни, внесені до правової форми, організації та функціонування ЄС, є дуже суттєвими. По-перше, Договір про реформу ЄС усуває суперечності та невизначеності в структурі Союзу. До цього Європейське співтовариство, його інститути та головуєча країна діяли від імені Європейського Союзу, котрий залишався віртуальною сутністю без будь-якої міжнародної правосуб'єктності. Маастрихтський договір